گزارش خبر
NEWSREPORT
کد خبر: ۴۵۲۴۹۸
شنبه ۱۲ تیر ۱۴۰۰ ۱۱:۳۹

مروری بر خلیج فارس خونین...

۱۷ روز قبل از پذیرش تاریخی ترین قطعنامه قرنِ بیستم توسط رهبر ۸۷ ساله انقلاب اسلامی، فرماندهٔ ناو جنگی امریکایی با قلدری حریم آبهای سرزمینی کشورمان را هتک کرد و با توهم تهاجم هواپیمای مسافربری ایران به ناو جنگیش بیش از ۲۹۰ مسافر و خدمه این هواپیما را بر فراز کهن ترین خلیجِ فارس جهان ساقط کرد و آب نیلگون خلیج فارس را خونین کرد.

به گزارش خبرنگاران جامعه گزارش خبر، امروز ۱۲ تیرماه سی و سومین سالگرد هدف قرار گرفتن هواپیمای ایرباس آ ۳۰۰ با شناسه پرواز IR۶۵۵ از سوی ویلیام راجرز، فرمانده ناو وینسنس بر فراز خلیج فارس و پر پر شدن حدود ۳۰۰ انسان بی گناه است.
امیر دریادار دوم ناصر سرنوشت، فرمانده عملیات جمع‌آوری اجساد قربانیان حادثه ایرباس، از پنجاه و چند روز زمان برای جمع کردن اجساد متلاشی شده و بقایای اجساد مسافران در شرایطی که هر آن در معرض حمله کوسه ها و سفره ماهی ها بودند سخن گفت.
وی از شناسایی و جمع آوری ۱۷۸ جسد خبر داد و گفت: از ۲۹۷ مسافر و خدمه هواپیمای ایرباس تنها توانستیم اجساد پاره پاره و متلاشی ۱۷۸ مسافر را از سطح ابهای نیلگون خلیج فارس جمع کردیم. عزم آمریکایی ها این بود که هر طور شده هواپیمای مسافربری ایران در هوا پودر شود، به همین دلیل دو موشک استاندارد شلیک کرد. موشکی با برد ۳۰۰ مایل که برای یک هواپیما که هیچ، برای سفینه هم کافی است. در حقیقت یک موشک هم برای ساقط کردن ایرباس کافی بود اما امریکایی ها همزمان دو موشک زدند. یکی به بال هواپیما اصابت کرد و دیگری به دم هواپیما.
امیر دریادار دوم سرنوشت ادامه داد: وقتی موشک ها به هواپیما خورد، پوست سرهای مسافران و خدمه هواپیما کنده شد و همه مسافران در جا و در آسمان کشته شدند و پیکر تعداد زیادی از آنان متلاشی شد. مردم بومی منطقه تعریف می کردند که ما دیدیم هواپیما متلاشی شد و بقایای آن در آب می ریخت. یعنی وقتی که درون آب ریخت، ۲۹۷ نفر نبودند بلکه آن چیزی را که توانستیم در آب جمع و شناسایی کنیم، ۱۷۸ جسد بود.
بنیانگذار فقید انقلاب اسلامی فردای واقعه در پیامی که در پاسخ به پیام تسلیت قائم مقام خود صادر کردند، نوشتند: «مسئولین نظام باید تمامی همّ خود را در خدمت جنگ صرف کنند. این روزها باید تلاش کنیم تا تحولی عظیم در تمامی مسائلی که مربوط به جنگ است به وجود آوریم. باید همه برای جنگی تمام عیار علیه امریکا و اذنابش به سوی جبهه رو کنیم. امروز تردید به هر شکلی خیانت به اسلام است، غفلت از مسائل جنگ، خیانت به رسول الله ـ صلی الله ‏‏ ‎&rlm&;علیه و آله و سلم ـ است. اینجانب جان ناقابل خود را به رزمندگان صحنه های نبرد، تقدیم می نمایم.‏»
ایشان با تسلیت به خانواده های داغدار ایرباس آ ۳۰۰ بیان کردند: «انفجار هواپیمای مسافربری،‏ زنگ خطری است برای تمامی مسافرتهای هوایی ‎‏باید با تمام وجود تلاش کنیم تا چنین صحنه های دردناکی پیش نیاید.‏ اینجانب به تمامی بستگان این فاجعه تسلیت عرض نموده و خود را در غم و اندوه از دست دادن عزیزانشان شریک می دانم. من به جنابعالی و تمام کسانی که برای رسیدن به هدف مقدس پیروزی اسلام تلاش می نمایید، دعا می کنم.»
شروع ماجرا
گسترش میدان جنگ از جبهه های غرب و جنوب غرب ایران به شهرها و مناطق مسکونی کشورمان توسط رژیم بعث عراق رفته رفته به دریا و هدف قرار دادن کشتی های تجاری و باری ایرانی و غیرایرانی سرایت کرد. شکستهای پی در پی و عدم تحقق رویاهای صدام حسین رییس جمهور دیکتاتور بعثی در جبهه های زمینی، امرا و فرماندهان نظامی این رژیم بی رحم را به این فکر انداخت که در سال دوم جنگ تحمیلی فشار بر مقامات سیاسی و نظامی ایران را در جایی خارج از میدان نبرد زمینی ادامه دهند.
به همین دلیل حمله به کشتی های تجاری و نفتکشها در خلیج فارس در سال ۱۳۶۰ شروع شد. متخصصان جنگهای نابرابر مین گذاری سواحل بندر امام خمینی (ره) و حمله به دو کشتی تجاری در تاریخ ۳۱ دی ماه ۱۳۶۰ را با هدف غیر ایمن کردن خلیج فارس به اجرا گذاشتند. از سوی دیگر دولت فرانسه با واگذار کردن هواپیماهای سوپر استاندارد و موشک های اگزوسه به عراق بر دامنه و ابعاد این حملات افزود با این حال شورای امنیت سازمان ملل به جز واکنش زبانی و کم اهمیت عکس العمل مناسبی به تجاوزات نامتعارف طرف عراقی نشان نداد.
اقدامات رژیم بعث عراق به همین جان ختم نشد. مقامات امنیتی و نظامی این کشور با همکاری با سرویسهای امنیتی و اطلاعاتی کشورهای غربی حملات مشکوک و نامشخص نیروهای تفرقه انگیز را به جمهوری اسلامی ایران نسبت دادند و همین اقدام کافی بود تا شورای همکاری خلیج فارس با شکایت به شورای امنیت سازمان ملل موفق به تصویب قطعنامه ۵۳۳ بر علیه کشورمان در تاریخ ۱۱ خرداد ۱۳۶۳ و اعمال فشار بر مقامات کشورمان برای پایان دادن به حملاتی که ایران هیچ نقشی در آنها نداشت، شد این در حالی بود که از ابتدای شروع جنگ تا تابستان ۱۳۶۳، ۱۱۳ کشتی تجاری و باری در خلیج فارس مورد حمله موشکی و هوایی رژیم بعث عراق و مزدوران این کشور قرار گرفته بود.
جمهوری اسلامی ایران در زمستان ۱۳۶۳ رسما به دبیر کل وقت سازمان ملل اعلام کرد از هر اقدامی برای تامین آزادی و امنیت کشتیرانی در خلیج فارس استقبال و حمایت می کند اما با این حال هدف قرار دادن کشتیها توسط رژیم بعث و مزدوران آنان متوقف نشد.
آمار اعلام شده تا تیر ۱۳۶۶ حکایت از غرق میلیونها تن انواع کالا و تجهیزات از محموله کشتیها، نابود شدن بیش از ۴۰ کشتی تجاری، آسیب دیدن ۳۴ تن محموله و بار کشتی ها و کشته شدن بیش از ۳۰۰ نفر از ملوانان و خدمه کشتی های عبوری داشت.
سقوط ایرباس
از نتایج شوم ناامن شدن خلیج فارس و حمله وسیع به کشتی های عبوری از خلیج فارس از سوی رژیم بعث عراق، سوء استفاده و دامن زدن ایالات متحده به ناامنی ها و حمله به هواپیمای مسافربری کشورمان بود. هواپیمای مسافربری ایرباس آ ۳۰۰ کشورمان که از فرودگاه بندرعباس به سمت فرودگاه دبی بر فراز آبهای سرزمینی کشورمان در آبهای نیلگون خلیج فارس در محدوده جزیره «هنگام» در حال پرواز بود به وسیله دو موشک اگزوسیه شلیک شده از ناو وینسنس آمریکا که به آبهای سرزمینی ایران وارد شده بود، مورد اصابت قرار گرفت و همه مسافران و خدمه هواپیما با وضعیت بسیار تاسف باری به شهادت رسیدند.
متعاقب این حمله وحشیانه ناو امریکایی مقامات سیاسی و دیپلمات های کشورمان در تاریخ ۱۴ تیر ۱۳۶۷ طی نامه ای به رییس شورای امنیت سازمان

ملل خواستار تشکیل جلسه فوق العاده شورا برای رسیدگی به این حمله وحشیانه شدند. نشست شورای امنیت ۱۱ روز بعد در تاریخ ۲۵ تیرماه با حضور علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه وقت کشورمان و جرج بوش معاون وقت رییس جمهور امریکا تشکیل شد و نظرات هر دو طرف را گرفت.
اعضای این شورا در جلسه شماره ۳۸۳۱ خود در ۲۹ تیر ۱۳۶۷ پس از بحث و تبادل نظر درباره مباحث مطرح شده از سوی مقامات دیپلماتیک هر دو کشور قطعنامه ۶۱۶ را تصویب کردند.
متن قطعنامه مذکور به این شرح بود: «شورای امنیت، با بررسی نامه مورخه ۵ ژوئیه ۱۹۸۸ جانشین نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران خطاب به رئیس شورای امنیت و با استماع بیانات نماینده جمهوری اسلامی ایران، وزیر امور خارجه وقت، علی اکبر ولایتی و سخنان نماینده ایالات متحده آمریکا معاون رئیس جمهوری، جرج بوش، با ابراز تاسف عمیق از این که یک هواپیمای غیرنظامی ایران ایر در پرواز برنامه ریزی شده بین المللی ۶۵۵، بر فراز تنگه هرمز به وسیله موشک شلیک شده از ناو جنگی ایالات متحده آمریکا (وینسنس) منهدم گردیده است بر ضرورت تبیین حقایق سانحه توسط بازرسی بی طرفانه در منطقه خلیج [فارس] تأکید داشته و اظهارات خود را به شرح زیر اعلام می نماید:
-۱تأسف عمیق خود را از ساقط ساختن هواپیمای غیرنظامی ایران به وسیله موشکی که از یک ناو جنگی آمریکا شلیک شده و تسلیت عمیق خود را به خاطر از دست رفتن غم انگیز جان انسانهای بی گناه ابراز می دارد.
-۲همدردی صمیمانه خود را به خانواده های قربانیان سانحه غم انگیز و دولت ها و کشورهای آنان اعلام می دارد.
-۳از تصمیم سازمان بین المللی هواپیمایی کشوری در پاسخ به درخواست جمهوری اسلامی ایران مبنی بر ایجاد گروه تحقیق برای بررسی تمام حقایق موجود همچنین از اعلام ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران مبنی بر تصمیمشان برای همکاری با بررسی سازمان هواپیمایی کشوری استقبال می کند.
-۴از تمامی اعضای کنوانسیون ۱۹۴۴ شیکاگو، درخواست می کند که در همه شرایط، مقررات و رویه های سلامت هوانوردی کشوری به ویژه ضمائم آن کنوانسیون به منظور جلوگیری از چنین پیشامدهایی را دقیقاً مراعات نمایند.
-۵لزوم اجرای فوری و کامل قطعنامه ۵۹۸ شورا را به عنوان تنها مبنای حل جامع، عادلانه، شرافتمندانه و پایدار، منازعه میان ایران و عراق ابراز و پشتیبانی خود را از دبیر کل برای اجرای این قطعنامه اعلام و خود را ملتزم به همکاری با دبیر کل برای تسریع در اجرای طرح اجرایی او می نماید.
مقامات سیاسی و دیپلماتیک کشورمان علاوه بر شورای امنیت به بازوی اجرایی سازمان ملل متحد یعنی سازمان هواپیمایی کشوری بین المللی-ایکائو شکایت کردند اما این سازمان پس از بررسی میدانی و فنی این فاجعه به جای محکوم کردن طرف امریکایی به ابراز تأسف و تسلیت به بازماندگان این سانحه پرداخت.
در جلسه فوق‌العاده شورای سازمان هوانوردی غیرنظامی بین‌المللی در تاریخ ‎۲۳| تیر ۱۳۶۷ تصمیم گرفته شد یک تیم حقیقت‌یاب برای بررسی عواملی که منجر به نابودی هواپیما شد، تشکیل شود. نمایندگان ایران و آمریکا آمادگی خود را برای همکاری با این تیم اعلام کردند.
در گزارش کمیته مذکور پس از انجام بررسیها آمد: «هفت دقیقه پس از بلند شدن از فرودگاه بندرعباس، ۱۱ مورد اخطار از سوی کشتی‌های جنگی آمریکا به هواپیمای ایرانی اعلام شد. هفت مورد توسط ناو وینسنس بر روی فرکانس ۲۴۳ مگاهرتز، یک اخطار توسط ناو سایدز بر روی همین فرکانس و سه اخطار دیگر بر روی فرکانس اضطراری ۵ / ۱۲۱ مگاهرتز به هواپیمای ایرباس داده شد. از این ۱۱ مورد هفت مورد بر روی فرکانس ۲۴۳ مگاهرتز بود که مخصوص هواپیمای نظامی است و ایرباس تجهیزات لازم برای شنیدن آن‌ها را نداشت. بررسی‌ها نشان داد خدمه ایرباس سه پیام دریافتی در فرکانس غیرنظامی را دریافت کرده اما با تصور این که پیام‌ها خطاب به هواپیمای گشت دریایی پی ۳ اوریون ایرانی حاضر در منطقه است به پیام‌ها پاسخ نداد.
گزارش تیم تخصصی ایکائو مشخص کرد در دقایق آخر حمله به هواپیما، عده‌ای از فرماندهان امریکایی هواپیما را یک هواپیمای مسافری و عده‌ای دیگر یک هواپیمای جنگی مهاجم تلقی کردند. دو دقیقه بعد کارکنان مرکز گزارشی را مبنی بر اینکه هواپیمای مزبو اف ۱۴ است، دریافت کردند. در همین حال کارکنان ناو سایدز فریاد زدند: «هواپیما تجاری است، صبر کنید.» یکی از افسران وینسنس نیز گفته‌است که هواپیما احتمالاً تجاری است.»
مقامات کشورمان علاوه بر دو مرجع بین المللی مذکور شکایت دیگری را نیز در دیوان بین المللی دادگستری لاهه مطرح کردند که این شکایت منجر به محکومیت امریکا به پرداخت غرامت خسارات وارده به افراد و هواپیما شد.
واکنش امریکایی
ساعاتی بعد از شلیک ویلیام راجرز، فرمانده ناو وینسنس به ایرباس ایرانی دریاسالار ویلیام کرو فرمانده وقت ستاد مشترک نیروی دریایی آمریکا با حضور در یک نشست خبری گفت: مسیر پرواز هواپیمای ایرانی، مستقیم به سمت پایین و رو به ناو یواس‌اس وینسنس بود. وقتی که هواپیمای مزبور به اخطارهای مکرر ما توجهی نکرد وینسنس به سمت آن شلیک کرد تا از خودش در برابر هرگونه حمله احتمالی محافظت کند. هواپیمای ایرانی با سرعت ۴۵۰ گره دریایی (سرعتی که معمولا هواپیماهای جنگی با آن پرواز می‌کنند) در ارتفاع ۹۰۰۰ پایی از سطح دریا در حال کاهش ارتفاع و حرکت به سمت ناو آمریکایی بود و به همین دلیل هدف ناو وینسنس قرار گرفت.
ادعای دیگر کرو این بود که ایرباس ایرانی از دالان هوایی خودش خارج شده و بنابراین ویلیام راجرز، فرمانده ناو آمریکایی آن را با هواپیمای جنگی اف ۱۴ اشتباه گرفت.
روز بعد، رونالد ریگان، رئیس‌جمهوری وقت آمریکا گفت: در تاریخ ۳ جولای ناوهای یواس‌اس وینسنس و یواس‌اس مانتگومری درحال انجام عملیات در آب‌های بین‌المللی خلیج‌فارس، در نزدیکی تنگه هرمز بودند. شایان ذکر است در روز دو جولای مانتگومری به سیگنال‌های خطر از یک تانکر هلندی واکنش نشان داده بود که هدف حمله قایق‌های کوچک ایرانی قرار گرفته بود. با در دست داشتن نشانه‌هایی مبنی بر اینکه حدود ۱۲ کشتی کوچک ایرانی جمع شده بودند تا به این کشتی تجاری حمله کنند، ناو وینسنس یک بالگرد لامپس مارکس را برای انجام ماموریت گشت‌زنی روانه حریم هوایی آب‌های بین‌المللی کرد تا موقعیت را ارزیابی کند. وقتی که بالگرد مذکور تنها به چهار مایل دریایی رسیده بود، قایق‌های کوچک ایرانی به سمت آن شلیک کردند در این زمان وینسنس ۱۰ مایل دریایی از صحنه فاصله داشت. بالگرد لامپس آسیب ندید و به سرعت به سمت وینسنس برگشت.
وی در نهایت این حمله را یک اقدام دفاعی ارزیابی کرد.
یوری لیامین، کارشناس مسائل نظامی روسیه در گفت وگو با خبرگزاری اسپوتنیک گفت: در چند ماه پایانی جنگ اایران و عراق، ایالات‌متحده به‌طور مکرر به شناورهای ایران حمله می‌کرد و باعث تخریب چندین قایق موتوری و آسیب به یک شناور نظامی ایران شد.
وی ادامه داد: آمریکا، تعمدا این کار را انجام داد. آنها می‌خواستند به ایران نشان بدهند اگر آنها را تهدیدی علیه کشتی‌هایشان ببینند حاضرند دست به هر اقدامی بزنند.
دولت دونالد ریگان با وجود نپذیرفتن مسوولیت این حمله وحشیانه و عذرخوانی نکردن بابت این اتفاق اما پذیرفت مبلغ ۵۵ میلیون دلار به خانواده‌های قربانیان و ۴۰ میلیون دلار بابت خسارت سقوط هواپیمای مسافربری به جمهوری اسلامی ایران بپردازد علاوه بر آن هیچ یک از خدمه ناو وینسنس محکوم نشدند حتی ویلیام راجرز فرمانده ناو جنگی آمریکا در پایان خدمت خود به دلیل این اقدام مدال شجاعت گرفت و به درجه بالاتر ارتقا یافت.

منابع:
علی اکبر ولایتی، تاریخ سیاسی جنگ تحمیلی، ص ۲۷۴، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، اول، ۱۳۷۶ ش.
منصور جباری، حقوق بین‌المللی هوایی، انتشارات فروزش، تبریز، ۱۳۸۱، ص ۱۹۶
سرنوشت، ناصر-روایتی تلخ از ۵۰ روز جمع‌آوری اجساد قربانیان سقوط ایرباس؛ ناگفته‌های فرمانده عملیات جمع‌آوری اجساد قربانیان